

28.5.2025

Hyvinvointialueiden ohjausosasto
Kirsi Ruuhonen

Esitys valtioneuvoston päätökseksi hyvinvointialueiden tehtäviä koskevista valtakunnallisista tavoitteista vuosille 2025–2029

1. Pääasiallinen sisältö

Valtioneuvosto vahvistaa vähintään joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti.

Vuosille 2025–2029 esitetyt tavoitteet muodostuvat hyvinvointialueiden toimintaa koskevista tavoitteista ja toimintaedellytyksiä koskevista tavoitteista.

Toimintaa koskevat tavoitteet kuvaavat tavoiteltuja lopputuloksia, jotka koskevat (i) väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, (ii) yhdenvertaisia palveluja sekä (iii) taloudellista kestävyyttä. Kaikessa hyvinvointialueiden toiminnassa, johtamisessa ja ohjauksessa tulee painottaa (iv) vaikuttavuusperustaisuutta.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet kuvaavat tavoiteltujen lopputulosten saavuttamisen edellytyksiä, joita ovat (i) hyvinvoiva ja riittävä henkilöstö, (ii) laadukas tieto ja (iii) toimiva yhteistyö.

Valtakunnalliset tavoitteet ovat keskeinen osa valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen strategista ohjausta. Tavoitteet ohjaavat hyvinvointialueiden järjestämistehtävien valtakunnallista ja hyvinvointialuekohtaista kehittämistä.

2. Tavoitteiden valmistelu

Tavoitteet on valmisteltu hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden 5.9.2024 asetetussa valmisteluryhmässä (VM134:00/2024), jossa on ollut jäsenenä valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön edustajat. Luonnos tavoitteista oli lausuntokierroksella 27.1.–28.2.2025. Lausuntopalautetta käsitellään tarkemmin alla kohdassa 5.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Aiemmin voimassa olleen lainsäädännön nojalla valtioneuvosto vahvisti erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon¹ sekä pelastustoimen² valtakunnalliset tavoitteet. Päivitetyt sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle vuosille 2023–2026 vahvistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.2.2024. Pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026 vahvistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.1.2023.

Esitettävät tavoitteet ovat ensimmäiset hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, 12 a §:n nojalla vahvistettavat hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet.

Valtakunnallisissa tavoitteissa on otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021), jäljempänä *sote-järjestämislaki*, 31 §:ssä ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021), jäljempänä *pela-järjestämislaki*, 15 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveystieteiden ja sisäministeriön selvitykset sekä mahdolliset muut väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen toimintaa ja taloutta koskevat seurantatiedot.³

Tavoitteissa on määriteltävä:

- 1) tavoitteet palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen, vaikuttavuuden, palvelujen yhteensovittamisen ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi sekä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi;
- 2) tavoitteet tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle;
- 3) tavoitteet tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittämiseksi;
- 4) tavoitteet hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden toimijoiden väliselle, näitä koskevalle yhteistyölle;
- 5) yleiset linjaukset hyvinvointialueiden laajakantoisista investoinneista;
- 6) tavoitteet alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttamiseksi;
- 7) tavoitteet hyvinvointialueiden väliselle ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden väliselle yhteistyölle ja työnjaolle;
- 8) tavoitteet koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle.

Valtakunnalliset tavoitteet voivat koskea myös muita kuin edellä mainittuja asioita, jotka ovat tarpeellisia hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden kehittämiseksi.

¹ 31.7.2024 saakka voimassa ollut sote-järjestämislaki 22 § (muutettu lailla 469/2024).

² 31.7.2024 saakka voimassa ollut pela-järjestämislaki 8 § (muutettu lailla 470/2024).

³ Hyvinvointialuelaki 12 a §.

Toimintaa koskeviksi tavoitteiksi esitetään seuraavia tavoitteita:

- 1) Hyvinvointialueen on edistettävä ja varmistettava alueensa väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa.
- 2) Hyvinvointialueen on varmistettava sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kyky järjestää palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti sekä toimintaympäristön riskejä ja uhkia vastaavasti.
- 3) Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia.
- 4) Investointien tulee parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja edistää alueellista yhteistyötä.
- 5) Toiminnassa, ohjauksessa ja johtamisessa tulee painottaa vaikuttavuusperustaisuutta.
- 6) Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden uudistamista on jatkettava kunnianhimoisesti.

Toimintaedellytyksiä koskeviksi tavoitteiksi esitetään seuraavia tavoitteita:

- 7) Hyvinvointialueiden henkilöstön tulee olla osaavaa ja hyvinvointialueiden tehtäviin riittävää. Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava.
- 8) Toimialojen veto- ja pitovoimaisuudesta on huolehdittava.
- 9) Hyvinvointialueiden toiminnan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen johtamisen, suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen tulee perustua tietoon.
- 10) Digitalisaatiota edistetään hyvinvointialueiden kaikilla toimialoilla.
- 11) Hyvinvointialue toimii yhteistyössä lakisääteisten veloitteiden toteuttamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.
- 12) Hyvinvointialueen tehtäviä tulee hoitaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ihmisten välisellä hyvällä yhteistyöllä.

Valtiovarainministeriön on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön kanssa seurattava ja arvioitava valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista vuosittain. Tavoitteita on tarvittaessa muutettava. Muutos voi perustua yhden tai useamman hyvinvointialueen esitykseen tai ministeriön aloitteeseen.⁴

⁴ Hyvinvointialuelaki 12 a § 4 mom.

4. Pääasialliset vaikutukset

Hyvinvointialueen strategiassa⁵ tulee muun ohella ottaa huomioon palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset sekä hyvinvointialueen tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiassa⁶ on otettava huomioon hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet ja niihin sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvät tavoitteet. Pelastustoimen palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset tavoitteet.⁷

Vahvistettavilla tavoitteilla on vaikutuksia myös hyvinvointialueiden taloussuunnitteluun. Hyvinvointialueen taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.⁸

Myös hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan investointisuunnitelman osan (*sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelma*)⁹ sekä pelastustoimea koskevan investointisuunnitelman osan (*pelastustoimen osasuunnitelma*)¹⁰ tulee perustua muun ohella valtakunnallisiin tavoitteisiin. Lisäksi hyvinvointialueiden yhteistyösopimusta laadittaessa on otettava valtakunnalliset tavoitteet huomioon.¹¹

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet ovat siten valtakunnallisesti merkityksellisiä ja niillä ohjataan hyvinvointialueiden toimintaa, palvelujen uudistamista ja suorituskykyjen kehittämistä sekä kestäväää talouden tasapainottamista.

Valtioneuvosto seuraa ja arvioi hyvinvointialueiden toimintaa ja toimintaedellytyksiä koskevien tavoitteiden toteutumista. Hyvinvointialueneuvottelukunnan¹² yhtenä tehtävänä on edistää hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista. Tavoitteet otetaan huomioon myös vuotuisissa hyvinvointialueneuvotteluissa, joiden tarkoituksena on hyvinvointialueen toiminnan vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden tukeminen sekä hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus.¹³

⁵ Hyvinvointialuelaki 41 §.

⁶ Sote-järjestämislaki 11 §.

⁷ Pela-järjestämislaki 6 §.

⁸ Hyvinvointialuelaki 115 § 2–3 mom.

⁹ Sote-järjestämislaki 25 §.

¹⁰ Pela-järjestämislaki 11 §.

¹¹ Sote-järjestämislaki 37 §.

¹² Hyvinvointialuelaki 13 §.

¹³ Hyvinvointialuelaki 13 a § 1 mom.

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain valtakunnallisen selvityksen, jossa arvioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä.¹⁴ Sisäministeriö laatii vuosittain valtakunnallisen selvityksen, jossa arvioidaan tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palvelujen toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä.¹⁵ Selvitysten tulee muun ohella sisältää ehdotus tarvittavista toimenpiteistä hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden laatimista varten.

Tavoitteet edistävät osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen yhdenvertaista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa toimintaa. Valtakunnallisten tavoitteiden toimeenpanosta ja seurannasta ei aiheudu uusia itsenäisiä kustannuksia.

5. Lausuntopalaute

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029 –julkaisuluonnos oli lausunnoilla 27.1.-28.2.2025 Lausuntopalvelussa (lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20544/2024).

Tavoitteiden kokonaisuutta pidettiin selkeänä. Lausunnonantajat pitivät erityisen hyvänä sitä, että tavoitteet koskevat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen toimialoja ja ovat niille yhteiset muodostaen kuitenkin jatkumon aiempiin toimialakohtaisiin tavoitteisiin. Tavoitteilta toivottiin kuitenkin vielä parempaa yhteismitallisuutta ja samaa strategisuuden tasoa. Erityisesti pelastustoimen tavoitteilta toivottiin strategisempaa tasoa. Lausujien mukaan tavoitteilla ei tulisi ohjata yksittäisiä palveluiden järjestämiseen liittyviä tapoja tai valintoja. Tavoitteiden toivottiin keskittyvän tavoiteltaviin lopputuloksiin, ei palvelujen järjestämisen operatiivisiin toimintamalleihin. Hyvinvointialueiden tulee lausujien mukaan itse arvioida parhaat keinot päästä asetettuihin tavoitteisiin.

Talouden ja toiminnan tavoitteiden yhteensovittamista pidettiin vaikeana. Lausuntopalautteen mukaan hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei riittävästi tue vaikuttavuutta. Lisäksi lausuntopalautteessa nostettiin esiin tarve priorisoida erilaisia hyvinvointialueiden velvoitteita ml. tavoitteet. Lausuntopalautteen mukaan valtakunnallisesti toteutetut politiikkatoimet ovat osin ristiriidassa hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien tavoitteiden kanssa.

Lausuntopalaute on otettu huomioon tavoitteiden jatkovalmistelussa. Tavoitteet on muotoiltu aiempaa selkeämmin strategiseksi ja toimialojen tavoitteita on edelleen yhteensovitettu. Tavoitteita kirkastettiin ja ne muotoiltiin aiempaa tiiviimmin 12 tavoitteeksi. Tavoitteisiin lisättiin velvoite ottaa hyvinvointialueiden

¹⁴ Sote-järjestämislaki 31 §.

¹⁵ Pela-järjestämislaki 15 §.

toiminnassa ja päätöksenteossa huomioon kestävyysajattelu. Myös vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus –näkökulmia tarkennettiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta merkittävimmät muutokset koskivat hyvinvointialueiden toiminnan tavoitteena olevan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, joka edellyttää ajantasaista tietoa, yhteistyötä ja johtamista, vahvistamista edelleen. Myös kielellisten oikeuksien toteutumisen tavoitetta vahvistettiin osana yhdenvertaisten palvelujen turvaamista. Painopistettä kohdennettiin edelleen peruspalveluihin, palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä digitaalisten palvelujen toteuttamiseen.

Pelastustoimen osalta merkittävimmät muutokset koskivat valtakunnallisen tavoitekokonaisuuden yksinkertaistamista ja toimialojen tavoitteiden yhteensovittamista rajoittamatta kuitenkaan täysin toimialakohtaisia tavoitteita. Uutena kirjauksena tavoitteisiin lisättiin pelastustoiminnan yhteistyöalueiden sekä tilanne- ja johtokeskustoimintojen vakiinnuttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden rinnalle. Tavoitteena on sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten sekä pelastustoiminnan johto- ja tilannekeskusten hyvä yhteistyö.

Lisäksi tekstiä on lyhennetty ja virtaviivaistettu sekä sen sisäistä koherenssia parannettu. Myös lausuntokierroksella julkaisun liitteenä olleita seurantamittareita on edelleen päivitetty. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) julkaisee ajantasaiset käytettävät mittarit internetsivuillaan (www.thl.fi), eikä niitä oteta julkaisun liitteeksi.

6. Voimaantulo

Esitetään, että päätös tulisi voimaan 1.6.2025.

Kirsi Ruuhonen
Hallitusneuvos